

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2015 M. RUGPJŪČIO 26 D. NUTARIMO NR. 914 „DĖL
NACIONALINĖS ELEKTRONINIŲ SIUNTŲ PRISTATYMO, NAUDOJANT PAŠTO TINKLĄ,
INFORMACINĖS SISTEMOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP-18-1360; TAIS NR. 18-8530(2))**

2018-08-28 Nr. NV-2264

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį ES teisės aktams, įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame toliau išdėstytas pastabas ir pasiūlymus.

1. Siūlytume koreguoti Projekto preambulę, atsisakant nuorodos į Reglamentą 2016/679 arba bent jau nepateikiant tokios nuorodos preambulėje iš pat pradžių:

- pagal Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus pateikimo įstatymuose ir kituose teisės aktuose rekomendacijų 3 punktą įgyvendinami ES teisės aktai, į kuriuos būtina pateikti nuorodą preambulėje, yra ES institucijų ir kitų ES įstaigų ar organų priimti teisės aktai, kurių nuostatas *reikia įgyvendinti suderinant* su jais Lietuvos Respublikos teisės aktus (pvz., direktyvos, pamatiniai sprendimai) ar *priimant jų taikymui skirtus* Lietuvos Respublikos teisės aktus (pvz., reglamentai, sprendimai). Projektu nėra įgyvendinamas Reglamentas, taip pat Projektas nėra tas teisės aktas, be kurio Reglamentas negalėtų būti taikomas Lietuvoje (t.y. projektas nėra skirtas jo taikymui užtikrinti; visiškai kita situacija yra su Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, kuris skirtas įgyvendinti tam tikras Reglamento nuostatas ir kurio priede šis reglamentas nurodytas kaip įgyvendinamas ES teisės aktas);

- Reglamentas yra „horizontalaus pobūdžio“ tiesioginio taikymo teisės aktas, t.y. jis taikomas visais asmens duomenų apsaugos atvejais, nesvarbu, kokio pobūdžio teisės aktą valstybės institucijos priimtų. Todėl Projekte pateikta nuoroda į Reglamentą būtų precedentas tokias nuorodas pateikti ir visais kitais panašiais atvejais, pavyzdžiui, tvirtinant registro nuostatus ir kt. Be to, teisiniu ir sisteminiu požiūriu yra sudėtinga paaiškinti, kodėl šiuo atveju Vyriausybė atsižvelgia tik į Reglamentą, bet ne į Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą;

- pasakymas „atsižvelgdama į Reglamentą“ nėra teisiškai korektiškas, nes į Reglamentus, kaip ir į įstatymus, Vyriausybė paprastai ne „atsižvelgia“, o juos taiko, jais vadovaujasi arba priima jų taikymui užtikrinti skirtus teisės aktus;

- galiausiai minėtų Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus pateikimo įstatymuose ir kituose teisės aktuose rekomendacijų 20 punkte pateikiama rekomendacija, kad „kituose teisės aktuose nurodant įgyvendinamus ES teisės aktus rekomenduotina juos nurodyti *po to teisės akto* (pvz., įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo), kurio nuostatomis vadovaujantis ar kurio nuostatomis įgyvendinti priimamas kitas teisės aktas“.

2. Siūlytina įvertinti, ar Projekto preambulėje pateikiamos nuorodos į tinkamus Lietuvos Respublikos įstatymus, kurie turėtų būti teisinis pagrindas, įgalinantis Vyriausybę priimti Projektą, ir nurodyti tinkamą teisinį pagrindą:

- Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „valstybės informacinės sistemos nuostatų projektas *rengiamas, derinamas ir tvirtinamas Vyriausybės nustatyta tvarka*“, t.y. įstatymo nuostata įpareigoja Vyriausybę patvirtinti tokią projekto rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarką (kuri iš esmės yra patvirtinta 2013 m. vasario 27 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 180), bet nekalba apie įgaliojimus Vyriausybei tvirtinti nutarimu konkrečios informacinės sistemos nuostatus;

- Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 40 straipsnio 2 dalyje numatyta Vyriausybės pareiga nustatyti „bendro naudojimo informacinių technologijų priemonių paslaugas“, kurias turėtų teikti „valstybės informacinių išteklių *sąveikumo platformos tvarkytojas*“, ir patvirtinti „paslaugų naudojimo ir apmokėjimo už paslaugas tvarką“. Teikiamas Projektas nėra skirtas reglamentuoti šiuos klausimus;

- Taip pat svarstyтина, ar Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 7 straipsnio 3 dalis turėtų būti teisinis pagrindas, todėl siūlytina rengėjams įsivertinti, ar ir kiek Projektu nustatomos „subjektų, valdančių, naudojančių valstybės turtą ir disponuojančių juo, teisės ir pareigos“.

3. Siūlytina Projekto 2 punkte, kuriuo keičiamas nutarimo 3 punktas, sukonkretinti nuorodą į „Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą“, nes viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas yra įvairialypis ir gali turėti daugybę formų ir aspektų. Be to, teisiniu požiūriu nėra tikslus išsireiškimas „Viešųjų pirkimų įstatymo tvarka *išrinkti* ... operatorių“, nes pagal šį įstatymą gali būti perkamos operatoriaus paslaugos (pastaba skirta ir Nuostatų projekto 10.7 papunkčiui).

4. Projekto 4.1 papunktyje siūloma Vyriausybei nustatyti, kad paslaugų įkainiai turi būti pagrįsti faktinėmis šių paslaugų teikimo sąnaudomis, tačiau galiojančio Vyriausybės nutarimo 6.2 papunkčiu yra pavesta IVPK patvirtinti paslaugų kaštų skaičiavimo metodiką ir paslaugų

įkainius, todėl būtina šias dvi nuostatas suderinti tarpusavyje. Be to, siūlytina tikslinti formuluotę „*pagrįsti* faktinėmis šių paslaugų teikimo sąnaudomis“, nes ji neužtikrina, kad įkainis *neviršys* faktinių paslaugų teikimo sąnaudų. Teikime turėtų būti pateikta informacija, kuo pagrįsti įkainiai taikomi šiuo metu ir ar naujų reikalavimų įvedimas atitinka šiuo metu sudarytas ir galiojančias sutartis su operatoriumi.

5. Projekto 4.2 papunktis tikslintinas, nes nei iš Projekto, nei iš teikimo nėra aišku, kada prasidės 4.2 papunktyje minimas „naujas paslaugų teikimo laikotarpis“. Be to, teikime turėtų būti pateikta informacija, kokiam laikotarpiui yra sudarytos dabar galiojančios sutartys su operatoriumi ir ar naujo operatoriaus parinkimas pagal Projekto 2 punktą ir 4.2 papunkčio taikymas (t.y. galiojančių sutarčių nutraukimas) nepažeis priimtų įsipareigojimų.

6. Atsižvelgiant į keičiamo galiojančio Vyriausybės nutarimo struktūrą, pagal kurią informacinės sistemos nuostatai patvirtinti 1 punktu, siūlome ir Projekte nuostatas dėstyti tokia tvarka, t.y. sukeisti Projekto 2 ir 3 punktų eiliškumą.

7. Siūlytina patikslinti Projekto įsigaliojimo datą, nes akivaizdu, kad Projekto priėmimo metu nurodytoji „2018 m. rugsėjo 1 d.“ data jau bus nebeaktuali.

8. Siūlome atsisakyti Nuostatų projekto 2 punkto arba jį tikslinti, nes:

- Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, skirtingai nei registrų atžvilgiu, nenumato, kad steigiant informacinę sistemą ji turėtų ir jos nuostatuose būtų nurodytas teisinis pagrindas;

- galiojančiame 2 punkte nurodytas teisinis pagrindas yra netinkamas, nes jis nurodo nebesančios vyriausybės, nebeaktualios 2012-2016 metų programos vieną iš veikiančią Vyriausybę nebeįpareigojančių įgyvendinimo priemonių.

9. Nuostatų projekto 3 punkte darant nuorodą į 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 910/2014 siūlytina nurodyti jo paskelbimo šaltinį.

10. Nuostatų projekto 6.1 papunktį siūlytume tikslinti, vietoj formuluotės „taip pat tvarkyti kitus su“ rašyti „taip pat tvarkyti su“ (nes prieš tai apie duomenų tvarkymą nėra pasisakoma).

11. Siūlytina suderinti Nuostatų projekto 6.3 (elektroninės siuntos *nuorašas* fiziniu pristatymo būdu) ir 6.7 (elektroninė *siunta* pristatoma fiziniu pristatymo būdu) papunkčių formuluotes.

12. Nuostatų projekto 8 punkte pateikiamų teisės aktų sąrašas skiriasi nuo to, kuris pateikiamas galiojančių Nuostatų 8 punkte, tačiau abiejuose dokumentuose vartojamos sąvokos nesiskiria. Todėl siūlytina dar kartą peržiūrėti ir įsivertinti, ar Nuostatų projekte neturėtų būti nurodyti ir kiti galiojančiuose Nuostatuose nurodyti įstatymai.

13. Siūlytina tikslinti Nuostatų projekto 10.3 papunkčio formuluotę „įgyvendina duomenų subjektų teises“, nes paprastai savo teises įgyvendina patys duomenų subjektai, o duomenų valdytojas ar jo įgaliotas subjektas turi imtis visų priemonių, užtikrinti, kad duomenų subjektus galėtų įgyvendinti vieną ar kitą savo teisę.

14. Tikslintinas Nuostatų projekto 10.6 papunktis, nes operatorius vienas pats (nebendradarbiaudamas su sąveikumo platformos tvarkytoju) negalės įvykdyti šiame papunktyje numatytų uždavinių.

15. Tikslintinas Nuostatų projekto 10.7.2 papunktis, nes nekorektiška Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliariją trumpinti kaip „Vyriausybė“, tuo labiau, įvedus tokį trumpinimą, toliau tekstas tampa klaidingas, nes nėra Vyriausybės kanceliarijai atskaitingų institucijų ir pan. Taip pat siūlytina apsvarstyti, ar į šį papunktį nereikėtų įtraukti ir valstybės politikus ar pareigūnus, kurie nėra įstaigos ar juridiniai asmenys (pvz., Seimo nariai, Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kt.). Teikime taip pat nurodoma, jog siekiama, kad „visi fiziniai ir juridiniai asmenys tarpusavyje galėtų siųsti elektronines siuntas“.

16. Kalbiniu požiūriu tikslintinas Nuostatų projekto 11.4 papunktis taip, kad iš jo nuosekliai sektų 11.4.1 ir 11.4.2 papunkčiai.

17. Nuostatų projekto 15.1 papunktyje nurodoma, kad bus teikiami *duomenys apie* „valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų <...> atliekamus *mokėjimus*“, tačiau Nuostatų 13 punkte ši tvarkomų duomenų kategorija nėra paminėta.

18. Nuostatų projekto 16 punktą siūlome formuluoti „taip pat kiti fiziniai ir juridiniai asmenys“, nes iš 13.1 papunkčio matyti, kad siuntėjai ir gavėjai taip pat yra fiziniai arba juridiniai asmenys.

19. Siūlytina patikslinti Nuostatų projekto 30 punktą ir nurodyti, apie kokio subjekto darbuotojų pareigas kalbama šiame punkte.

20. Nuostatų projekto VI skyrius skirtas duomenų „saugai“, ir šį aspektą reglamentuoja Nuostatų projekto 28-30 punktai. Tačiau į šį skyrių įtraukti 31 ir 32 punktai skirti nebe duomenų saugai, o duomenų apsaugai. Reglamente 2016/679 taip pat išskiriamos nuostatos, skirtos asmens duomenų apsaugai ir duomenų saugumui (saugai). Atsižvelgiant į tai reikėtų tikslinti VI skyriaus pavadinimą arba 31 ir 32 punktus perkelti į kitą Nuostatų vietą.

21. Įvairiose Reglamento 2016/679 struktūrinėse dalyse, be kita ko 5 straipsnio 1 dalies e punkte, išdėstytas saugojimo trukmės apribojimo principas, pagal kurį asmens duomenys turi būti laikomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti *ne ilgiau, nei tai yra būtina tais tikslais, kuriais asmens duomenys yra tvarkomi*. Nuostatų projekto 7 punkte nustatyta, kad asmens duomenų tvarkymo E. siuntų pristatymo sistemoje tikslas – teikti elektroninio pristatymo paslaugas. Todėl atrodo visiškai nepagrįsti Nuostatų projekto atskiruose 31 punkto

papunkčiuose nustatyti duomenų saugojimo terminai, kurie tęsiasi pasibaigus elektroninio pristatymo paslaugai: pvz., 31.2 punkte siuntėjų ir gavėjų duomenys, elektroninio pristatymo dėžutės adresas saugomi 10 metų nuo šios dėžutės uždarymo dienos ir pan.

22. Siūlytina tikslinti Nuostatų projekto 32 punktą:

- vartojamas terminas „sunaikinami“ turi būti tikslinamas (prireikus rekomenduojame pasikonsultuoti su VDAI), nes Reglamente 2016/679 tokiaame kontekste vartojamas terminas „ištrinami“ (pvz., 39 konstatuojamojoje dalyje „siekiama užtikrinti, kad duomenys nebūtų laikomi ilgiau nei būtina, duomenų valdytojas turėtų nustatyti duomenų ištrynimo arba periodinės peržiūros terminus“);

- terminas „atnaujinami“ keistinas kitu (prireikus rekomenduojame pasikonsultuoti su VDAI), nes pagal Reglamentą 2016/679 atnaujinimas siejamas su netikslių duomenų patikslinimu; be to, jis vartojamas visiškai netinkamoje Nuostatų vietoje, nes 32 punktas kalba apie duomenų, kurių nebereikia saugoti nustatytais tikslais, sunaikinimą / ištrynimą. Būtent tokie duomenys išvardinti visuose 31 punkto papunkčiuose ir jų atnaujinimas iš esmės neįmanomas; tuo atveju, jei būtų renkami nauji duomenys, jie galėtų būti tvarkomi tik nustatytais tikslais, o seni duomenys turėtų būti ištrinami;

- Nuostatų projekto 32 punktą reikia tikslinti, nes pagal dabartinę konstrukciją duomenys tiek sunaikinami, tiek atnaujinami tik gavus siuntėjo ar gavėjo rašytinį sutikimą; pagal Reglamento 2016/679 nuostatas asmens duomenų rinkimo ir tvarkymo tikslais nebereikalingi duomenys turi būti ištrinami nereikalaujant tokių asmenų sutikimo, o atnaujinami (patikslinami) taip pat asmens duomenų valdytojo iniciatyva (5 straipsnio 1 dalies d punkte įtvirtintas tikslumo principas: duomenys turi būti tikslūs ir prireikus atnaujinami; turi būti imamasi visų pagrįstų priemonių užtikrinti, kad asmens duomenys, kurie nėra tikslūs, atsižvelgiant į jų tvarkymo tikslus, būtų nedelsiant ištrinami arba ištaisomi); galiausiai ši frazė (gavus sutikimą) nėra reikalinga, nes ir taip pagal Reglamento 2016/679 6 straipsnį visais atvejais bus reikalingas duomenų subjekto sutikimas arba turės egzistuoti kitas šiame straipsnyje nustatytas pagrindas.

23. Nuostatų projekto 38 punkte nustatytą reguliavimą būtina pagrįsti, visų pirma dėl to, kad asmens duomenys turi būti saugomi ir sunaikinami 31 ir 32 punktuose nustatyta tvarka (nors tvarkos ten nėra jokios) ir terminais atsižvelgiant į nurodomą Reglamento 17 straipsnio 3 dalies e punktą, t.y. kad juos reikia saugoti būtent tokius laikotarpius „siekiama pareikšti, vykdyti arba apginti teisinius reikalavimus“.

24. Pagal Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 30 straipsnio 3 dalį valstybės informacinės sistemos nuostatuose turi būti, be kita ko, reglamentuojama ne tik valstybės informacinės sistemos duomenų teikimas (tvarkymas), bet ir pakartotinio naudojimo tvarka, kurios Nuostatų projekte nėra. Šių sąvokų apibrėžtis ir skirtumai pateikti

Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme.

25. Nors teikime nurodoma, kodėl nėra atliekamas Projektu numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, vis dėlto norime priminti, kad 2015 metais priimant pradinį nutarimą Susisiekimo ministerija atliko ir teikime pateikė tam tikrus duomenis ir skaičiavimus, kartu prognozuodama, kad „kuo daugiau paslaugų bus perkelta į elektroninę erdvę, tuo daugiau valstybės biudžeto lėšų bus sutaupoma“, ir visiškai neprognozuodama jokių nuostolių. Dabartiniame teikime jokia nauda nebenurodoma, priešingai, teigiama, kad operatorius (kuris yra ūkio subjektas) „kasmet patiria apie 300 tūkst. Eur nuostolių“. Todėl siūlytume atlikti galiojančio ir numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą ir nurodyti, ar valstybei pavyko sutaupyti įdiegus šią informacinę sistemą, kaip Projektu siūlomi pakeitimai prisidės prie gaunamos naudos, taip pat paaiškinti, kodėl kilo ir kokie dar gali kilti nuostoliai operatoriui ir kaip jie bus kompensuojami.

Teisės grupės vyriausiasis patarėjas

Deividas Kriaučiūnas

Deividas Kriaučiūnas, tel. 870663817, el. p. deividas.kriauciunas@lr.lt